

FRANCESC BARNOSSELL NICOLAU

El doctor Francesc Barnosell Nicolau va néixer a Peratallada, Baix Empordà, el 1918, en el si d'una família menestral pertanyent a una saga de músics sardanístics, fundadors de la llegendaria cobla La Principal de la Bisbal. Va sentir-se de molt jove atret per la Medicina, carrera que malgrat els problemes econòmics i polítics de l'època que li tocà viure, aconseguí completar satisfactòriament l'any 1944.

Començà exercint la carrera, com era habitual aleshores, treballant gratuïtament a l'Hospital Clínic a la Càtedra de Patologia General on amb el professor Gironés s'inicià en la terapèutica quirúrgica de la tuberculosi i adquirí gran experiència en la recuperació física del tòrax dels pacients operats. Posteriorment, gràcies a Pere Farreras, anà a parar al dispensari i sala de tuberculosos de la Càtedra de Patologia i Clínica Mèdica.

La seva habilitat en la recuperació toràcica dels tuberculosos li permeté estendre les seves tècniques als infants supervivents de la poliomielitis i això el va introduir de ple en una especialitat fins aleshores no oficialment reconeguda: la rehabilitació.

A partir d'aquell moment dedicà la seva activitat professional a la recuperació i el 1949 començà a exercir l'especialitat en el seu Institut de Medicina Correctiva de Barcelona i el 1951 fundà la Sociedad Española de Rehabilitación i fou nomenat Cap del Servei Central de Rehabilitació de l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona. Finalment, es féu càrrec del Servei Central de Rehabilitació de l'Hospital Clínic de la Universitat de Barcelona.

La seva incansable activitat docent a través de cursos d'especialització i la creació de la revista *Acta Fisioteràpica Ibérica* que dirigí des de 1956 a 1965 contribuïren a consolidar la pràctica de la rehabilitació com a especialitat. Mentrestant, la Sociedad Española de Rehabilitación, de la qual fou president des de 1963 a 1966, anà prenent vol. El prestigi internacional assolit per Francesc Barnosell a través de les publicacions sobre rehabilitació i a la participació en institucions europees i americanes de l'especialitat es féu palès amb el nomenament de President del sisè Congrés de la International Federation of Physical Medicine and Rehabilitation que es celebrà a Barcelona el 1972 i, a continuació, amb el càrrec de president d'aquesta International Federation.

Malgrat la seva rigorosa especialització tècnica, Francesc Barnosell ha estat un clínic hipocràtic de debò. Humà, amable i preocupat sempre pel pacient, com a persona sap establir una relació humana eficaç amb els malalts. Avui, als seus vuitanta-set anys, rep encara visites de pacients amics, com sempre, a la seva clínica del carrer de Ravella.

Entrevista al doctor Francesc Barnosell Nicolau feta a casa seva, a Barcelona, carrer de Ravella 4, el dia 20 de juliol de 2005, pel doctor Lluís Daufí.

El doctor Barnosell s'adreça al Congreso Europeo de Medicina Física y de Rehabilitación, celebrat a Madrid al juny de 1989

■ **Ja que hem d'enregistrar memòries de la teva vida, què et sembla si comencem parlant del teu lloc de naixement.**

■ Jo vaig néixer a Peratallada, província de Girona. Al Baix Empordà. Una població aleshores d'uns 300 habitants, d'on era fill el meu pare.

■ **No seria pas metge, el teu pare?**

■ No, no era metge. El meu pare era ebenista d'ofici. Un ebenista molt competent. Però la veritat és que no es dedicava gaire a la fusteria fina. En realitat, només treballava al taller d'ebenisteria allò que se'n diu seguit seguit, set setmanes a l'any: el temps de quaresma, durant el qual no es permetia ballar sardanes ni fer concerts. Sí, el seu ofici vocacional era la música. Va ser un dels fundadors de la cobla La Principal de la Bisbal que va ser nomenada durant la República cobla oficial de la Generalitat de Catalunya i ara ja ho torna a ser. Era, a part de compositor, un mestre del tible. Va dominar magistralment la seva tècnica i li va aconseguir uns sons extraordinaris. Fora del tible, la tenora i el fiscorn, instruments de la cobla sardanista, dels quals va arribar a ser un mestre, el meu pare tocava altres diversos instruments: el violoncel per afició, la viola en els concerts quan feien orquestra a les festes majors, però és que també tocava, el clarinet, l'oboè, el saxofon, el violí. Era realment un instrumentista molt polifacètic. El meu avi, també de Peratallada, era músic: li deien en Xico mestre perquè ensenyava música als que en volien aprendre. I els germans del meu avi també eren músics. Procedeixo d'una família de músics. I soc empordanès pels quatre costats.

■ **O sigui que no tens cap antecessor del ram de la medicina...**

■ Sí, sí. Ara t'estic parlant de la família del pare, els Barnosell. Tots eren músics. En canvi, per part de la mare, sí que tinc antecedents relacionats amb la professió sanitària. La meua mare, Engràcia Nicolau Blanch, era llevadora. Els Nicolau eren de Sant Mori, Alt Empordà. Ella obtingué el títol a la Facultat de Medicina de Barcelona amb el Prof. Pere Nubiola, al qui professava una admiració entusiasta. Un seu germà, per tant oncle meu, també de Sant Mori, Tomàs Nicolau Blanch era el metge titular de l'Armentera, a l'Alt Empordà, un poble molt proper a la costa del golf de Roses. Els estius solia passar-los jo a casa seva: això em feu

decantar decididament cap a la professió mèdica.

■ **I quan vas néixer?**

■ Jo vaig néixer el dia 20 de novembre de 1918; en plena passa de grip. D'aquella grip que es conegué mundialment com a "grip espanyola". Una veritable epidèmia mortífera. Hi havia grip a cada casa. Els meus pares vivien aleshores a la Bisbal d'Empordà. Però la meua mare havia anat a Peratallada, amb el meu pare, perquè teníem els avis malalts, i els meus pares van arrebregar la grip també. Per això jo vaig néixer accidentalment a Peratallada. I setmesó. Sortosament tots vam sobreviure a la grip. I el meu pare va anar dedicant-se cada vegada més a la música. Va néixer sent músic i va morir sent músic.

■ **Quin any va morir?**

■ Va morir, mira tenia 58 anys i va néixer al 1891, doncs el 49.

■ **O sigui, després de la guerra.**

■ Després de la guerra, sí. El meu pare, durant la guerra espanyola va estar a França amb la Principal de la Bisbal, comissionat per la Generalitat per fer concerts i donar testimoni de l'existència de la cultura d'un país anomenat Catalunya, atacat per la insurrecció militar feixista. Quan va acabar la guerra, part dels components de la cobla tornaren a Espanya. Però ell, que era militant actiu d'Esquerra Republicana de Catalunya, preferí, de moment, quedar-se a Brussel·les on es guanyava la vida donant concerts de tible acompanyat de piano. Però el 39 va començar la Guerra Mundial. Els alemanys engegaren la Blitzkrieg, la guerra llampec, i a mesura que anaven envaint Holanda i Bèlgica i França, ell va anar baixant i va arribar fins a Osseja, un poblet de l'Alta Cerdanya, al vessant nord del Puigmal, prop de la frontera espanyola. Havia d'entrar clandestinament, perquè d'altra manera l'haguessin detingut. Jo no podia anar-lo a buscar perquè -això t'ho explicaré més endavant- m'havia de presentar al jutge militar cada setmana. Llavors un amic meu, en Robert Saumells, que coneixia molt bé el Pirineu, el va anar a buscar i el va entrar a Catalunya clandestinament.

■ **En aquella època, al començament de la postguerra, tu tenies enllestit el batxillerat?**

■ Sí, jo vaig començar el batxillerat l'any 29. El vaig fer a Girona, a l'institut de Segon Ensenyament de Girona. Com

que els pares vivien al poble, jo estava intern als maristes de Girona, però aquests no ensenyaven batxillerat, i les classes les fèiem al matí a l'Institut de Segon Ensenyament de Girona i a la tarda els maristes ens donaven algunes classes també. Vaig acabar el batxillerat al mes de maig de 1934, tenia 15 anys. Però als 15 anys no podia cursar estudis superiors. A la universitat no es podia ingressar fins als 17 anys complits dintre de l'any acadèmic. Llavors, per aprofitar el temps, vaig fer la carrera de practicant que, encara que es cursava a la Universitat, a l'Hospital Clínic, es podia començar abans i durava dos anys. També em vaig matricular i vaig fer dos cursos d'Oficial de la Marina Mercant a l'Escola de Nàutica.

■ A l'Escola de Nàutica d'aquí, de Barcelona.

■ Sí, a l'escola que encara hi és, a la plaça del Palau. El mar sempre m'ha fascinat i navegar ha estat una afeció que he cultivat tota la vida. Encara ara a la meua edat, surto de l'Estartit a fer els meus petits creuers per la Costa Brava en una mallorquina que es diu Siboney.

■ Aleshores vas arribar a fer els 17 anys...

■ Sí. Tenia disset anys i era Practicant de Medicina i Cirurgia i tenia la meitat de la carrera d'Oficial de la Marina Mercant. I, podia fer ja l'ingrés a la Universitat, cosa que vaig aconseguir el dia 3 de juliol de 1936. Pensava molt il·lusionat que a l'octubre, per fi, podria començar la carrera de Medicina que era el meu principal objectiu. Però, noi, em vaig equivocar de mig a mig. Als quinze dies justos esclatava la guerra civil i tot s'en va anar en orris.

■ I tu, aleshores vivies a Barcelona?

■ Sí, la meua mare tenia el desig que jo i la meua germana féssim una carrera universitària. I, com que la feina del meu pare ho permetia, decidiren baixar a Barcelona. Ja t'he dit que la meua mare era llevadora. Treballava a la Maternitat. Vivíem en un pis del carrer de Provença, al número 60, entre Rocafort i Entença. Aquells anys de la preguerra, a més d'estudiar el que t'he explicat, jo també em dedicava a nedar i era del Club Esportiu Mediterrani. Entrenàvem cada dia a la piscina de Montjuïc, hivern i estiu. I jo hi anava amb la meua bicicleta a la piscina de Montjuïc. En aquell temps podies circular per la ciutat amb bicicleta, sense

“ Llavors, per aprofitar el temps, vaig fer la carrera de practicant que, encara que es cursava a la Universitat, a l'Hospital Clínic, es podia començar abans i durava dos anys. ”

La cobla La Principal de la Bisbal. En segona fila, el tercer començant per l'esquerra, amb barret, Enric Barnosell, pare del doctor Barnosell; a continuació, en Xico Barnosell, pare de l'Enric. Encara que l'instrument preferit de l'un i de l'altre era el tible, en aquesta ocasió tocaven el fiscorn. El contrabaix era l'Emili Saló, oncle d'en Francesc.

necessitat de cap carril-bici, pel mig de la calçada com la cosa més natural. Llavors un dia, el 19 de juliol, me'n recordo que era diumenge, vaig sortir de casa amb la bicicleta en direcció a Montjuïc per a entrenar-me i vaig sentir espetecs i vaig pensar: "Això deu ser la inauguració de l'Olimpiada Popular", olimpiada que com és lògic es

Pau Casals dedicà aquesta fotografia en "record de la festa de San Salvador amb l'agrahiment i admiració", el 24 d'agost de 1918, tres mesos abans de néixer en Francesc Barnosell.

va haver de suspendre. Com deus saber, aquesta era una olimpiada alternativa organitzada per països que es negaren a participar en l'Olimpiada del COI a Berlín, que Hitler va instrumentar per a fer propaganda del Reich i la seva ideologia. Però no, m'equivocava. Després vaig assabentar-me que no eren focs d'artifici. Eren trets de debò. Com passava pel costat de la Model, vaig veure camions carregats d'homes que portaven al coll mocadors vermells i el puny enlaire i molta, molta gent. Més tard vaig saber que eren els presos alliberats de la Model. Bé, llavors vaig recular, ja no vaig anar a l'entrenament i em vaig quedar a casa i al cap de quatre o cinc dies, per la ràdio i els diaris, em vaig adonar de la greu situació en que ens trobàvem, que estavem en plena revolució i hi havia morts i molts ferits i em vaig presentar al Clínic, a les sales de Patologia General, perquè allà hi havia la Rosa Saló, infermera, cosina del meu pare. Em van acceptar. Llavors hi havia de catedràtic el professor Quatre-cases, que em va confiar a la Rosa Saló. Jo era, com t'he dit, practicant novell, i allí vaig adquirir molta pràctica: a fer cures, a posar gases, a embenar, a punxar i a posar vies, en fi, a fer de practicant de debò.

■ I allí estaves de voluntari?

■ Naturalment. Com molta altra gent.

■ I hi vas estar molt de temps?

■ No. Un dia vaig rebre un ofici del Consell de Sanitat de Guerra, que em va sorprendre. L'ofici deia: "Benvolgut company, us voldríem demanar que us presentéssiu a aquest Consell de Sanitat de Guerra perquè hem pensat que vós podeu fer quelcom més del que feu ara." Bé, m'hi vaig presentar i llavors vaig conèixer, encara que llavors no sabia que seríem tan amics, en Quim Rovira Rossell, un home que era el cap de sanitat de guerra a l'oficina de la part alta del carrer de Balmes, i em va dir: "Jo us volia demanar, en nom de la Generalitat, si vós voldríeu prestar servei al front." Jo vaig dir que sí. I em van fer una targeta i em van enviar a Bujaraloz, allà al mig dels Monegros, i em

vaig presentar a l'església, que feia d'hospital de sang. Un hospital de sang on no hi havia cap ferit, tots els interns eren malalts mèdics, de diversos diagnòstics. Llavors em van enviar a la 24a. centúria de la columna de Durruti, a Farlete. Vaig estar a Farlete de practicant d'una companyia, que aquells en deien centúria. Un temps després em van destinar a un lloc anomenat el Corral de Peralta i allà vaig estar fins a 20 dies més fins que van destinar una bona part de la columna Durruti, entre els que estava jo, a Madrid, quan es van trencar les defenses de la capital, i ens va tocar cobrir una àrea de la ciutat universitària. Vam anar cap allà i vam concentrar tota la sanitat a la casa de Velázquez, que era el centre de l'àrea que cobriem. Bé, llavors un dia, allà va haver-hi molt de foc i, en conseqüència, tants de ferits, que no donàvem l'abast. Què podíem fer? Rentar-los una mica, posar-los un apòsit, llavors un antisèptic que es deia gonacrina (un derivat de l'acridina); poca cosa més hi podíem fer, i els portallitres se'ls emportaven camps a través com podien perquè les ambulàncies no arribaven fins allà, atès que les carreteres estaven batudes pel foc de bateries dels qui en deïem els facciosos, les tropes de Franco. Bé, llavors un dia rebérem l'ordre d'un oficial -que venia a peu perquè l'única forma d'arribar a primera línia- i ens ordenà que abandonéssim aquella posició perquè ens estaven encerclant, i bé, vam marxar i no sé que més va passar fins que em vaig despertar a un llit de l'hotel Palace de Madrid, ferit. Una morturada em va fer una ferida aquí (assenyala la part interna del colze esquerre) i vaig tenir una hemorràgia perquè l'artèria humeral se me'n va anar a fer punyetes i em vaig despertar mentre em feien una transfusió; però jo no sabia ni què hi feien, ni què m'havia passat, ni res. Sé que em van posar una fèrula de Pouliquen. Estava al llit i allà em va atendre un metge militar, en Bastos Ansart, o sigui el pare d'en Felipe Bastos Mora, el prestigiós cirurgià traumatòleg i ortopèdic que encara viu a Barcelona.

■ **I què en van fer, de tu?**

■ **Doncs mira,** em van evacuar i em van portar a Socuéllamos, província de Ciudad Real, a l'església que feia d'hospital de sang. I allà, doncs bé, jo estava al llit, amb una amnèsia total, ho confonia tot, no sabia dir ni el meu nom. Provisionalment em deien "El catalán".

“ Pensava molt il·lusionat que a l'octubre, per fi, podria començar la carrera de Medicina que era el meu principal objectiu. Però, noi, em vaig equivocar de mig a mig. Als quinze dies justos esclatava la guerra civil i tot se'n va anar en orris. ”

A més, vaig tenir una hemorràgia cerebro-medul·lar, vaig fer una paraparesia, vaig quedar malferit i amb l'amnèsia no hi tocava gens. Ningú sabia qui era i em deien "El catalán". Llavors em van evacuar en un tren de ferits cap a Barcelona, suposo que pel fet de ser "catalán". En el tren anava un xicot que em va reconèixer i resultà que era amic del meu pare -era músic, havia estat deixeble d'ell- i llavors em vaig assabentar que em deia Paco, que em deia Barnosell, en fi, i em va dir: "Sí, els teus pares viuen a Girona, al carrer de la Força número 6, perquè jo anava allà a fer classes amb el teu pare." Vaig

Grup d'alumnes del col·legi dels maristes de Girona que obtingueren el títol de batxiller a l'Institut de Segon Ensenyament d'aquesta ciutat. Assegut en primera fila, a l'extrem esquerre, veiem el jove Barnosell, que encara no havia fet els setze anys. El tercer de la mateixa fila és Lluís Figa Faure, que després seria prestigiós notari de Barcelona.

estar ingressat a l'Hospital Militar de Barcelona fins que em donaren l'alta. I un dia em vaig presentar a casa i ja no portava el Pouliquen, però caminava amb crosses, perquè tenia problemes de marxa, amb una sonda permanent, perquè vaig fer una bufeta neurògena, i bé, amb una memòria no gaire bona. A casa, la meua mare ja portava dol de mi, el meu pare no hi era, corria per França o per no sé on, que feien propaganda per la Generalitat de Catalunya i, bé, la sorpresa va ser enorme i el cop emocional, també. Perquè, oficialment, no sabien que fos mort però sí desaparegut, i per tant, suposaven que era mort. Però em vaig recuperar bé. Tenia divuit anys!

■ **Aleshores, ja vas quedar lliure d'obligacions militars?**

■ **No, no, i ara!** Quan em van donar l'alta, em van mobilitzar i em van enviar a una unitat de l'agrupació nord de defensa de costes, a una unitat que estava composta de quatre bateries, a la zona de Torroella de Montgrí. Jo estava a la bateria de l'Estartit. Al cap d'uns sis mesos em van fer carregar les peces d'artilleria en uns camions russos que en deien katiuskas i ens van fer anar cap a Vinaròs i d'allí amunt, cap a Morella, Torrevelilla, Belmonte, La Codoñera, què sé jo, i ens van emplaçar en un tálveg, una *vaguada* que en deien els militars, des d'on es podia fer foc sobre el pont de Calanda. Bé, vam arribar allà al vespre amb un desconcert caòtic, per la carretera; les vorades eren plenes de material militar, fusells, trípodes de metralladora, metralladores, morters, de tot, o sigui la gent fugint. I arribem nosaltres allà amb unes peces de bateria que eren de l'any 1865, que disparaven amb pólvora negra, i un dels savis la va voler fer anar amb pólvora blanca. A la primera canonada que van tirar, el canó es va estripar pertot arreu. Havíem de tirar sobre el pont de Calanda, perquè aquest pont era l'única comunicació que hi havia de Calanda cap al litoral, en aquelles carreteres. Bé, resultat: a l'alba, ordre de tirar, però els que van tirar van ser els altres, que estaven en un turó, trets de morter, trets de metralladora, van delmar completament aquesta bateria. Llavors vam haver d'estar allà atenent ferits com podíem, tots a terra gairebé sempre, ensangonats com carnissers de mala classe i al vespre van venir un tanc i dos tractors i van començar a fer viatges per emportar-se el que quedava, que no era més que ferralla, perquè totes les peces estaven tan deteriorades que eren inservibles. I vam anar a parar a Torreblanca, vam refer el camí endarrere, i a Torreblanca vam trobar un bon camioner que havia d'anar a carregar no sé què i l'home va dir: "Va, que se'n vagin a fer punyetes, pugeu!", i ell i nosaltres cap a Barcelona, entens? O sigui que...

■ Vau tornar cap a casa.

■ Llavors jo era alferes, però em van apujar a tinent, tinent estudiant, *facultativo de segunda clase*. Bé, jo cobrava no com a alferes, sinó com a tinent, i llavors em van destinar, qui m'ho havia de dir, a Palamós. A Palamós, perquè hi havia bombardeig cada dia; venia un o dos hidroavions italians: Cant Z 506 de la base mallorquina de Pollença i tiraven 4 o 5 bombes sobre el moll, sense fer grans destrosses. Però un dia van venir tres Junkers alemanys, els famosos Ju-52, trimotors i, noi, allò ja va ser una altra cosa més terrorífica: desenes de morts, cases a terra, una destrossa, entens?

■ Coneixies molt bé els avions que us atacaven.

■ Home, a la força. Eren els nostres objectius.

■ Vas estar molt temps a Palamós.

■ Fins l'acabament de la guerra. Aleshores, naturalment, em van depurar. En la depuració podies sortir "afecto", "desafecto" o "indiferente". A mi em van posar "indiferente." I era veritat perquè jo mai havia militat en cap partit polític ni m'havia manifestat en res, ni de la dreta, ni de l'esquerra, ni del mig; a mi el que m'importava, fora dels estudis, era la natació i les noies, que m'agradaven molt. Bé, llavors, va arribar un moment que em trobava prou ben centrat ja, i havia d'anar a estudiar i volia estudiar medicina que tenia l'ingrés fet des de l'any 36 i me'n vaig anar a Barcelona amb 80 pessetes a la butxaca a estudiar medicina, tot just acabada la guerra.

■ Aleshores, la guerra acabada i tu satisfactoriament depurat, ja podies estar tranquil i concentrar-te a solucionar la teva deficient situació econòmica i dedicar-te a l'estudi...

■ No t'ho creguis pas! Ja veuràs el què em va passar poc més endavant.

■ Això quin any era?

■ Doncs era l'any 39, a la primavera del 39.

■ Perdó, una cosa. Has dit que abans de la guerra vivíeu a Barcelona, no?

■ Sí, la meua mare era llevadora i estava allà a una sala de la Maternitat. Però durant la guerra va tornar a Girona. El meu pare encara estava a França. O sigui, que jo vaig anar-me'n sol a Barcelona. I no tenia casa ni cap font d'ingressos.

“

Oncle, mira, m'ha dit la mare que et vingués a veure, per si coneguessis algú que em pogués agafar per treballar com a practicant.

”

Sopar d'acabament de carrera l'any 1944. A la presidència es poden distingir, dempeus, cinc catedràtics: al centre, Julio García Sánchez Lucas; a l'esquerra es veu l'allargassada figura d'un jove Pere Piulachs. En Barnosell (cercle) no és gaire visible, a la taula de la dreta. Qui es veu molt bé, a primera fila, amb americana blanca és l'Antoni Sitges Creus.

■ I com t'ho vas manegar?

■ Doncs mira, vaig agafar la primera feina que vaig trobar. De vigilant de natació, monitor en diríem avui, a Piscines i Esports -que aleshores havia estat rebatejat com Piscinas y Deportes-. Allí, a més d'un petit sou em donaven lliure i menjar. Ara, a més de fer de vigilant havia de fer de practicant -que era- i de noi per a tot: netejar les piscines, escombrar, fer encàrrecs... Podia viure a Barcelona, però anar a classes a la facultat i estudiar poc que ho podia fer. Quan s'acabà la temporada dels banys, a la tardor, em vaig quedar sense feina. Aleshores, la meua mare, em va suggerir: "perquè no vas a veure l'oncle Genís?". L'oncle Genís, germà de la meua àvia materna, Genís Blanch Julià, i era natural de la Pera, el poble on hi ha el castell de Púbol, on hi va viure en Salvador Dalí i on va ser enterrada la Gala. L'oncle Genís aleshores ja era gran, i era frare dels germans de les Escoles Cristianes, avui Germans de La Salle. Es deia hermano Carlos. I estava al Col·legi de la Bonanova, amb altres germans supervivents de la matadissa, restaurant i reorganitzant aquell centre que havia estat utilitzat durant la guerra com a hospi-

tal de sang i es trobava en un estat deplorable. Aleshores el vaig anar a veure. I li vaig dir: "Oncle, mira, m'ha dit la mare que et vingués a veure, per si coneguessis algú que em pogués agafar per treballar com a practicant." I em diu: "Sí, home, sí, ja ho crec." I va cridar l'hermano Eusebio Félix, que era el director del col·legi. I li diu, "Mira aquí tinc el meu nebot, perquè jo sóc oncle-avi d'ell, i és practicant", i li va fer una gran apologia meua; li digué que era un noi seriós, treballador, etc., i me'n vaig anar allà amb una feina: em donaven 150 pessetes cada mes, havia de fer de practicant i altres coses, i allà hi tenia un lliure i menjar, que això per a mi va representar molt. O sigui que encara no m'havia gastat la meitat de les meves 80 pessetes, i ja estava allí organitzant la infermeria. Vaig establir al vespre una consulta; jo m'asseia allà i ara passava un nano i ara un altre, i em venien 30 o 40, perquè a més dels que estaven malalts, allò era un refugi. El qui es volia escaquejar, doncs cap a la infermeria, i aquest tenia naps i l'altre tenia cols, mal de coll la majoria. El Col·legi de la Bonanova tenia alumnes interns. Calia que disposés de llits per atendre els ma-

lalts amb febre. Vaig organitzar una petita clínica. Al començament, quan un nano ho necessitava, cridàvem un metge de fora. Després, quan vaig acabar la carrera, ja me n'encarregava jo. La patologia més freqüent eren les faringo-amigdalitis.

■ **Que no resultaven sempre una malaltia banal**

■ No, no. Hi havia sempre el perill que derivés en abscessos i sobretot que provoqués una endocarditis reumàtica que deixés greus lesions valvulars cardíques. Per sort aviat vàrem poder disposar de sulfamides. La mitjana d'estada a la infermeria eren tres dies i mig; al nano li marxava la febre, els punts blancs de les amígdales desapareixien, l'eritema faringi també, i el nano a córrer.

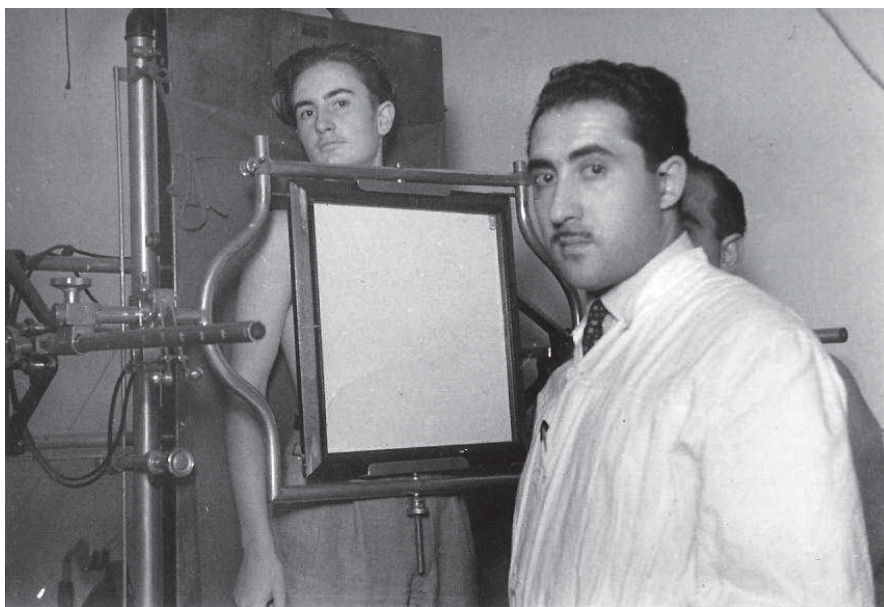
■ **Aquesta feina et devia deixar prou temps per anar a les classes de la facultat i per estudiar.**

■ No t'ho creguis pas. El director, l'hermano Eusebio Félix, el segon any d'estar allà, va veure que no tenia prou germans i havia de contractar seglars que complementessin la tasca dels frares, molts dels quals no havien acabat encara la llicenciatura i alguns ni tan sols el batxillerat. I se li va ocórrer posar-me de professor del grup de ciències: matemàtiques, geometria i ciències naturals, a primer de batxillerat. Era company de l'hermano Felipe Andrés, que feia les assignatures de lletres; ens aveníem molt, no hi havia cap problema. I em vaig passar allà dos o tres cursos fent classes. El prefecte, cap d'estudis, era l'hermano Sixto Vicente que també em tractava molt bé.

■ **Vols dir que aquesta feina et dificultava els estudis de Medicina?**

■ En certa manera, veritablement, em deixava poc temps per estudiar. Als matins podia anar a les classes a la facultat i sortint d'allà, rabent, passava per la infermeria, on hi havia l'hermano Daniel que em guardava el menjar, el menú que hi havia aquell dia a l'inter-nat i l'escalfava allà en un fogonet de gas, dinava i, sense perdre temps, cap a donar classe de batxillerat, que començava a les tres de la tarda. Per sort, hi havia un esbarjo, un *recreo*, en deien, després de dinar i podia fer les classes de batxillerat còmodament. Llavors, en acabar les classes, tornava a la infermeria i, allà, les cures, les visites, etc.

“ Vaig tenir l'ocasió de conèixer el doctor Broggi, en Moisès Broggi. Vam col·laborar intensament i vam ser grans amics, i continuem sent-ho. ”

Una de les primeres activitats professionals de Francesc Barnosell foren les revisions mèdiques escolars. Aquí el veiem davant de la pantalla radioscòpica, indispensable en aquella època, el 1945, probablement al Col·legi de la Bonanova.

■ **I quan estudiaves?**

■ Al matí, molt de matí. L'hermano Blas, que era molt matiner, em despertava a dos quarts de cinc del matí...

■ **Què dius ara?**

■ Sí, sí, a dos quarts de cinc del matí, i aleshores era quan estudiava fins a l'hora que sortia per anar a classe a la facultat, després d'haver passat per la infermeria a prendre les temperatures i veure si hi havia res de nou en els que estaven al llit.

■ **Era la vida d'un estudiant de Medicina de pocs recursos.**

■ Sí, en aquella època hi havia molts estudiants que van haver de compatibilitzar estudis i treball. I jo no em puc queixar. Potser d'altres no van poder sortir-se'n, o els hi va costar molt.

■ **M'has dit abans que vas tenir un problema polític.**

■ Sí, ara t'ho explicaré. Era l'any 40. Un dia, en el tramvia 58, que pujava i baixava pel carrer de Muntaner, que aleshores era de dues direccions, i em servia molt per desplaçar-me de la Bonanova a la facultat, i a l'inrevés, vaig trobar un bon home a qui coneixia perquè havíem estat junts al front a la

mateixa bateria, quan vam fer aquella campanya tan desastrosa a Calanda que ja t'he explicat. Al cap de pocs dies ve la guàrdia civil al col·legi, demanen per mi i se m'emporten.

■ **Què vols dir, se t'emporten? Et detenen?**

■ Sí. I se m'emporten emmanillat. A una caserna del Parc de la Ciutadella, allà baix, darrere del zoològic, al carrer de Wellington. I de moment em van començar a interrogar: de què coneixia jo aquell individu amb qui parlava al tramvia 58, si aquell individu havia cremat tal església i havia mort aquell capellà... "Miri, jo no ho sé, jo el vaig conèixer al front, jo era practicant i ell era un comissari." "I què feia?" "Doncs feia discursos i res més." "I què més?" "Jo no en sé res més d'ell" Resultat: em van fotre tres pallisses que em van deixar blau i em van tancar al Palau de les Missions de Montjuïc i em van deixar allí vint-i-tants dies. Menys mal que l'hermano Daniel, el de la infermeria, em venia a veure cada dia i em deia: "Jo tinc confiança en tu, tu ets una bona persona", i ara em portava quatre o cinc trossos de pa de figa dels que sobraven del dinar dels interns, o una rajola de xocolata, o picadura i paper

de fumar per fer cigarrets manuals. Bé, llavors em van encausar i vaig haver de presentar-me durant tres anys cada dissabte al jutjat corresponent que portava el meu procés. Al cap de tres anys va venir el veredict: "Absuelto libremente". Llavors me les vaig tenir amb el jutge, i el jutge em diu: "Hombre, no puedes quejarte, tu caso ha sido extraordinario porque todo el que pasa por aquí sale condenado; poco o mucho, pero condenado. Y a ti te hemos absuelto. Toma este papel que te puede servir mucho en el futuro."

■ **Sona corrent no. Em pots ensenyar aquest paper?, el guardes?**

■ I tant si el tinc. Ara el veuràs.

■ **"Absuelto libremente". "Absuelto libremente". Una sentència ben curiosa. Era un jutge militar?**

■ Militar, sí. Ell era un militar, no sé si era un comandant o què. Em va començar a prendre declaració a la presó, al Palau de les Missions

■ **A Montjuïc?**

■ Sí, a Montjuïc. Però al final sortir-se'n sense prendre mal era rar, doncs sí. No van poder demostrar que jo hagués fet res de mal. Vaig fer de practicant i vaig atendre ferits de tota mena, ferits fins i tot dels nacionals perquè quan s'ocupava una posició i els ferits quedaven allà, jo no vaig fer-ne mai de discriminacions, amb el poc que sabia i amb els pocs mitjans de què disposava, entens?

■ **Perfectament. Bé, parlem de la teva carrera a la facultat.**

■ Vaig començar fent el primer curs intensiu, que va ser a finals del 39. Eren set cursos, llavors, en medicina, i en el primer curs hi havia el que en deien abans el preparatori, que era física, química, biologia. Això ho fèiem a la universitat; allà hi havia el professor Pòlit, que era un gran professor de física, el professor Medrano, que era el que explicava la química i seguíem un llibre que es deia Química para médicos de Manuel Lora Tamayo. En biologia, el titular era el professor Benito Riofrío, que malauradament es va suïcidar no sé per quina raó. Vaig anar fent cursos intensius i així vaig acabar el 44. I fins i tot em vaig presentar a una revàlida de totes les disciplines de la carrera i vaig treure un "sobresaliente".

■ **Per fi eres metge. La teva feina al col·legi de la Bonanova ja podies deixar-la.**

“ La formació era difícil. Per això, si volies ser un bon metge, havies d'anar a treballar gratuïtament a un centre clínic per agafar experiència. ”

■ No ben bé. El mateix dia, l'hermano Eusebio, el director, em va cridar i em va dir: "Bé, ara ja s'ha acabat per a tu aquesta feina docent que fas i et vull proposar que et quedis de metge aquí, a la casa, i et donaré el sou de divuit mil pessetes l'any. Mil cinc-centes pessetes cada mes, i pots continuar amb la teva habitació aquí i al mateix temps pots menjar aquí, si vols." Divuit mil pessetes a l'any, un sou fabulós per a mi, més casa, llit i plat a taula. Al cap de sis mesos jo vaig obrir despatx. Un despatx que llogava a la vídua d'un metge, que tenia dues filles, no parlo de qui eren, i en aquell despatx vaig treballar tres o quatre mesos...

■ **A quin carrer era aquell despatx?**

■ Ho recordo molt bé: Aribau, 50. Aquest despatx me'l va proporcionar el doctor Salvat, l'otorrino, el pare. Bé, pel que sigui, m'hi vaig estar... em sembla que van ser quatre mesos, però el temps que vaig estar a la Bonanova vaig tenir l'ocasió de conèixer el doctor Broggi, en Moisès Broggi. Vam col·laborar intensament i vam ser grans amics, i continuem sent-ho. Bé, ell va parlar amb el

doctor Josep Riu Porta, que era el propietari de la clínica Provença, i en Riu em va permetre tenir el despatx allà; hi tenia un despatx, que podia servir per a dos o tres metges, però jo era el més constant perquè tenia el despatx cada dia a la tarda, i al matí vaig continuar anant al Clínic.

■ **Voluntari?**

■ Naturalment. I encara gràcies. No em diràs que tu no vas fer el mateix. En aquella època i en les condicions de precarietat en què es feien els cursos intensius, si estudiaves molt, sabies molta teoria, però poca cosa de pràctica. La formació era difícil. Per això, si volies ser un bon metge, havies d'anar a treballar gratuïtament a un centre clínic per agafar experiència. El qui tenia la sort d'internar-se en un servei d'un hospital, sigui el Clínic o Sant Pau, que eren els dos centres que tothom anava al darrere, a aquell li tocava la rifa perquè podia fer una bona pràctica. Jo, com t'he explicat, vaig aprendre infermeria i vaig fer pràctiques -que a la guerra em foren molt útils- amb la meva cosina Rosa Saló, al Clínic, a Patologia General. I vaig poder entrar un altre cop al mateix servei. Jo vaig fer pràctica de respiratori, sobretot, i vaig adquirir una pràctica que em va ser útil per introduir-me eventualment en el que seria la meva professió: la rehabilitació. Ja t'explicaré com.

■ **O sigui que vas tornar a Patologia General.**

■ De moment vaig aconseguir introduir-me a Patologia General. El catedràtic era, en aquells moments el Professor Lorenzo Gironés. Malgrat el seu cognom no era català...

■ **I què hi feies a Patologia General?**

■ En Gironés, era un home molt preocupat per la tuberculosi, i ell, fins i tot, s'atrevia a fer cirurgia toràctica, i jo l'ajudava. Jo no tenia cap base quirúrgica aleshores, només tenia l'experiència de les operacions adquirida ajudant en Broggi. En Gironés feia moltes toracoplasties de gran envergadura: fins a ressecar deu costelles, eh? A més a més, a mi em va encarregar que li fes un protocol per al tractament postquirúrgic a què s'havien de sotmetre els ma-

Acta de la fundació el 1952 de la International Federation of Physical Medicine, signada per delegació de la Sociedad Española de Rehabilitación per Josep M. Poal Ballarín i Francesc Barnosell.

lalts operats, els humits i els secs, els que tenien expectoració i els que només tenien tos i dolor.

Però en Gironés, per les circumstàncies que fossin va marxar a Amèrica, sense dir quan tornaria. Un bon dia en Pere Farreras Valentí em crida, o no, em va venir a trobar, i em diu: "Mira, tinc un problema: tinc el doctor Amell Sans, que era el titular del dispensari de respiratori, que està malalt amb una sepsi i pel que tinc entès, el va veure el doctor Agustí Pedro Pons, i va dir que en tenia per a temps. Jo voldria que tu et fessis càrrec del dispensari de respiratori." Bé, molt bé, doncs sí, vaig deixar Patologia General...

■ Per a tu la tuberculosi ja era una cosa coneguda.

■ Em va anar molt bé, perquè, quan en Farreras em va cridar, vaig continuar fent el que ja ningú no feia i vaig arribar a practicar milers de pneumotòrax terapèutics i, a més, també una altra tècnica que va ser la de Monaldi. El monaldi, com es deia vulgarment, era una intervenció que va inventar un italià de nom Monaldi, consistent a introduir una sonda dintre d'una caverna pulmonar tuberculosa per col·lapsar-la i poder-la guarir. Abordava la caverna des de la pell, amb planigrafies per situar bé dintre de la caverna la sonda que connectava a un aparell d'aspiració contínua dels que utilitzaven els cirurgians de digestiu per posar una sonda permanent a l'estómac per tal de fer una aspiració suau. La pretensió d'en Monaldi era que l'aspiració creés una pressió negativa dintre la cavitat i allò afavorís el col·lapse de la caverna i la seva desaparició. Bé, jo em creia al començament que la cosa funcionava així; però després em vaig adonar que a vegades la sonda s'obstruïa i demanava una sonda d'aquell tipus per canviar-la i, "Ui!, no en tindrem cap fins d'aquí a tres dies!", em contestaven. La sonda obstruïda continuava posada i no sortia res de la caverna, però al final la caverna també es tancava. I em vaig dir: "La caverna no es col·lapsa per l'aspiració a que podem sotmetre-la sinó per la presència, sens dubte irritativa, de la sonda. Un dia havia de posar una sonda i en aquell moment no la teníem, i vaig decidir, amb l'ajuda de dues agulles de pneumo i uns mandrins que em vaig fer, introduir un metre de fil de niló de pescar del 90, prèviament esterilitzat ... I què va passar llavors? Doncs que en menys 48 hores es féu una atelectà-

“ Amb l'excepció de Sanchis Olmos, només vam tenir que oposició. Sempre que ha nascut una especialitat en medicina, sempre l'han tinguda separada fins que ha aconseguit tenir prou entitat per fer-se valer. ”

Els delegats de les societats dels diversos països es reuniren per sopar a la biblioteca del Royal College of Surgeons de Londres. El cercle assenyalava Barnosell i Poal. Resulta evident l'absència de delegades.

sia, i al cap d'una setmana es negativitzava l'esput, o sigui, el drenatge s'embussava premut per l'atelectàsia i l'evolució era bona: millorava la tos, baixava l'expectoració, i si hi havia expectoració no hi havia bacils, i els pacients milloraven molt, i fins i tot es recuperaven satisfactòriament. Però, de totes maneres, després de tot aquest procés, el tòrax havia perdut elasticitat i mobilitat i era necessari rehabilitar-lo.

Llavors, no sé com, el protocol de tractament postquirúrgic que s'havia de fer als tuberculosos, que jo vaig redactar a instàncies d'en Gironés, va anar a parar a mans d'en Ramos, Rafael Ramos, catedràtic de pediatria. I a pediatria tenien molts pacients de paràlisi infantil que havien passat pel pulmó d'acer i necessitaven una recuperació de la mobilitat respiratòria. I van començar a enviar-me al dispensari de respiratori de Pedro Pons, pacients infants poliomièlìtics procedents del pulmó d'acer, uns de pressió negativa, altres de pressió positiva, perquè jo havia dit alguna cosa de la recuperació funcional dels operats de tòrax, i em

demanaven què podia fer per a la rehabilitació de nanos amb paràlisi respiratòria que havien sortit del pulmó d'acer. Bé, sí, vaig intentar-ho, vaig intentar fer un programa per a aquests pacients i llavors el dispensari de respiratori es va emplenar materialment de nanos amb parèsies respiratòries, fins al punt que em trobava desbordat, amb la feina de fer pneumos, de fer radioscòpies, d'atendre pacients tuberculosos... El cas és que llavors em van començar a ploure infants amb seqüeles poliomièlìtiques, no solament els toràcics, sinó els que venien amb tetraparèsies, amb paraparèsies, amb monoplègies, amb escoliosis, i em vaig trobar integrat plenament, sense adonar-me'n, a dintre del camp de la rehabilitació, que des de llavors vaig cultivar amb una dedicació vocacional.

■ Ja que parlem d'infantesa, recordo que en aquella època tu també feies revisions mèdiques escolars.

■ Sí, hi vaig treballar molt. Quan estava de metge a la Bonanova, jo havia viscut tot el problema sanitari escolar i em vaig adonar que hi havia coses que

mereixien més atenció. Se'm va ocórrer proposar al director del col·legi de fer una revisió mèdica de tots els nanos cada any. La revisió, en aquella època, comportava practicar radioscòpies i s'havia de portar al col·legi un aparell de raigs X. Però jo no tenia diners per comprar-ne un. Aleshores em vaig posar d'acord amb dos radiòlegs, en Manuel, Manolo li deïem, de Queralt i en Guix Melcior. Ells disposaven d'instrumental. Treballaven junts. I ens vam atrevir a dur un aparell al col·legi i a fer radioscòpies, i el primer any vam detectar 60 nois amb lesions tuberculo- ses actives. Això a la Bonanova, un col·legi on els alumnes procedien de famílies en bona situació econòmica i disposaven d'una atenció mèdica adequada.

■ **Quin any era, això?**

■ Devia ser el 44 o 45. Bé, vam anar fent revisions d'aquestes cada any. S'hi van apuntar altres col·legis de La Salle, com el Condal, després Josepets, Gràcia, Premià, i van venir també els maristes i els escolapis i va venir el Liceu Francès, i molts col·legis de monges... tant és així que jo em vaig trobar inmergit en una activitat inesperada: fèiem cada any més de 20.000 exàmens. Més endavant vam introduir la fotoseriació. Amb mi treballava el doctor Pujol, Pere Pujol Ferran, que va ser el meu ajudant, un professional excel·lent i un gran clínic i el doctor Enric Baldocchi, que era el rei de la radiologia, perquè era capaç de fer radiografies del que fos i amb la fotoseriació obtenia unes imatges de qualitat sorprenent. Realment, en aquell temps, vam fer una bona feina. I vam adquirir una gran experiència. La revisió no es reduïa naturalment a la tuberculosi, sinó també a defectes ortopèdics potencialment importants, lesions valvulars cardíaques, oculars, etc. Que es comunicaven a la família perquè prenguéss les mesures pertinents.

■ **De fet, hi ha una publicació de la Conselleria de Salut, relativament recent en la qual tu devies col·laborar, titulat *Guies per a revisions mèdiques escolars*.**

■ Sí, en aquest llibre jo hi vaig col·laborar. Vaig escriure el capítol d'ortopèdia, parlava de l'escoliosi, fins i tot la meva tesi doctoral va versar sobre l'escoliosi poliomièlítica. Vaig recollir els casos en què vaig trobar seqüeles vertebrals i vaig distingir dos tipus d'es-

“ En aquella època, era inconcebible per a un nord-americà que un metge tragués diners de la seva butxaca per sostenir el seu treball científic. ”

coliosi: l'escoliosi produïda a conseqüència d'una afectació poliomièlítica de la banya anterior de la medul·la i de la banya lateral, de les àrees dorsal i lumbar. I d'altres que eren escoliosis per dismetria, infants i adolescents amb monoplègies inferiors d'una banda: aquell costat quedava més curt, el creixement de les extremitats afectades era menor, la qual cosa produïa una escoliosi de càrrega. Sobre aquestes constatacions fetes estudiant els mil i escaig de casos de poliomièlitis amb escoliosi que vaig observar, vaig fer la meva tesi doctoral.

■ **Ara ja no deus fer més revisions escolars.**

■ No, no. Aquesta activitat la vaig deixar ja fa uns anys, no gaires. Ho hagués fet abans però no em deixaven, i a l'últim vaig dir que no. “No vull treballar més fent revisions escolars perquè és un treball de bastiaix”, encara que haig de reconèixer que m'havia per-

Al maig de 1986 es reuniren a Barcelona per invitació de Francesc Barnosell, que era membre de l'Académie Médicale Européenne de Réadaptation, aquesta acadèmia i la Federation Européenne de Médecine Physique et Readaptation. Els visitants foren rebuts pel M. H. President de la Generalitat, Jordi Pujol, i el conseller de Sanitat Josep Laporte.

Frank H. Krusen, primer president de la International Federation of Physical Medicine dedicà aquesta fotografia a Francesc Barnosell, qui el succeiria en la presidència al cap de 20 anys.

més en l'època que ho vaig fer tenir uns ingressos suficients per poder viure sense angúnies i poder pujar els set fills que jo tenia.

■ **O sigui que et vas poder dedicar plenament al que tu eres: un rehabilitador**

■ Sí, llavors em vaig poder dedicar al que realment a mi m'apassionava, que era la rehabilitació, i vaig escriure un capítol molt important, que va ser acceptat fins i tot pels francesos, que ja és dir, sobre un concepte bàsic que jo vaig denominar “unitat dinàmica”. Què és la unitat dinàmica? És el conjunt d'estructures de les quals depèn la funció de l'articulació i deia: “Sigueu quina sigui la causa que promogui la disfunció d'alguna d'aquestes estructures, al final és el hàndicap de tot el sistema. Que et lesionis un menisc o que et lesionis la càpsula o la sinovial o el revestiment cartilaginós de les àrees articulars o els lligaments intraarticulars o els lligaments dels reforços extraarticulars, el final serà sempre la disfunció de tot el sistema.

■ **Ja als anys cinquanta vas començar a moure't per aconseguir que la rehabilitació tingués una presència oficial**

dintre de la professió.

■ Sí, jo vaig fundar amb el malaguanyat Josep Maria Poal Ballarín la Sociedad Española de Rehabilitación. Ell i jo, com que necessitàvem una figura per fer-lo president de la societat, vam anar a Madrid, perquè abans tot s'havia de coure a Madrid, i vam anar a veure primer de tot el professor Gil i Gil, que ens va començar a parlar de la medicina física i tal, ens va deixar dir i després s'aixeca tot enfadat i congestionat dient: "Jovenes, si ustedes se atreven a utilizar la denominación medicina física, les meto en la cárcel." Imagina't, amb aquells auspicis, com anàvem a fer una societat! Vam parlar amb en Sanromán, catedràtic d'Hidrologia i Balneoteràpia, i en Sanroman mentre no li toquessin els balnearis, ja estava d'acord amb això, però la rehabilitació no li interessava per res; llavors, en vistes de l'èxit, vam anar trucant portes i a la fi vam anar a raure amb en Vicente Sanchis Olmos, que era el cap del servei de cirurgia ortopèdica i traumatologia, a l'hospital provincial de Madrid, l'hospital de San Carlos, i que l'únic que explicava sempre era el mètode de Kenny per al tractament de la paràlisi infantil aguda. Bé, li vam entrar bé, ell va veure que la rehabilitació era una

(Dos fotogrames)

La pel·lícula de Barnosell presentava, entre moltes altres tècniques instrumentals del seu institut, el trolley ideat per ell el 1948 (i construït per un mecànic de bicicletes que hi havia al carrer del Tigre) per a la rehabilitació de la marxa.

“ Va votar tothom i em van proclamar per unanimitat president electe de la International Federation of Physical Medicine i llavors jo ja vaig preveure que el 72 tindríem el congrés a Barcelona, del 2 al 7 de juliol. ”

Companys de la promoció 44 es retrobaven un cop l'any. Aquesta foto correspon a la trobada de la primavera de 1983 a l'hotel Garbí, de Calella de Palafrugell.

cosa que podia tenir transcendència i, davant de l'oposició de tots els cirurgians ortopèdics i traumatòlegs que comptaven en el país. Amb l'excepció de Sanchis Olmos, només vam tenir que oposició. Sempre que ha nascut una especialitat en medicina, sempre l'han tinguda separada fins que ha aconseguit tenir prou entitat per fer-se valer.

■ Segurament a fora vàreu tenir més acceptació.

■ I tant. Mira, l'any 52 vaig anar a Londres al Congrés de la International Federation of Physical Medicine i vaig presentar una pel·lícula sobre rehabilitació que havia fet a Barcelona amb l'ajuda dels meus col·laboradors, Enric Baldocchi, Josep Maria Samsó Dies, Jordi Soler Bachs i els auxiliars fisioterapeutes que treballaven amb mi, filmada en 16 mm, amb mitjans purament casolans. A la reunió hi havia en Frank H. Krusen, dels Estats Units, la personalitat més important del món en el camp de la rehabilitació. Aquí hi ha la foto d'ell, dedicada a mi. Em va venir a trobar i em diu: "Escolti, jove (llavors jo era jove), he vist la seva pel·lícula i entre el meu mal francès i el seu mal anglès, voldria que la veiéssim tots dos

perquè li vull fer una pregunta a propòsit." "Sí, sí, quan vulgui", i fora d'hores vam anar a projectar la pel·lícula, que ell ja havia vist, i, en acabat, diu: "Miri, voldria que ho repetíssim això", o sigui vam passar la pel·lícula dues vegades, ell la va veure tres vegades: dues amb mi i una sol, i em va dir: "Digui'm, qui l'ha pagada aquesta pel·lícula". "Jo" -li vaig contestar-. "I qui l'ha feta?" - "Doncs jo" -li vaig repetir. Quedà una mica astorat, perquè en aquella època, era inconcebible per a un nord-americà que un metge tragués diners de la seva butxaca per sostenir el seu treball científic. "Bé, i d'on ho ha tret tot això, tot aquest material que presenta a la pel·lícula?" "Oh!, miri, ho he tret de l'ús diari, de la meua pràctica". I aleshores va i em diu: "Escolti, està molt bé aquesta pel·lícula i vostè té molta imaginació; i li vull proposar si vostè vol venir a treballar amb mi."

■ Als Estats Units?

■ Naturalment. A la Clínica Mayo, a Rochester, estat de Minnesota. Bé, jo llavors ja tenia tres o quatre nanos i les coses no estaven per aventures, però ho vàrem parlar amb la meua dona. L'ofertament era temptador. Se m'obria la porta d'una carrera

brillant. La Clínica Mayo! Es va mirar l'enciclopèdia Espasa: Rochester, Minnesota, frontera amb els llacs del Canadà, a la quinta forca i amb un clima inhòspit, i a l'últim vam decidir que havíem d'agrair-li aquesta invitació, però que de moment considerava que jo no podia moure'm d'aquí i aquí em vaig quedar. Però en Krusen tenia bona memòria també, tant és així que, després de moltes coses que van anant passant, l'any 68 hi va haver-hi el cinquè congrés de la International Federation of Physical Medicine, a Montreal, i jo hi havia d'anar a la sessió administrativa que es feia el primer dia del congrés. Bé, jo vaig ser candidat pels europeus, perquè havia estat vicepresident de la Federació Europea. Doncs, allà hi havia un francès, molt salat, de Lille, i aquest s'aixeca i em proposa a mi com a futur president de la International Federation. Bé, immediatament s'aixeca en Krusen, i diu: "Jo, aquest col·lega el conec bé, i puc donar fe que és molt treballador i que té molta imaginació, pot ser un bon president." Les paraules del Krusen eren com les del Papa en tot el món; a l'acte va haver-hi votació a mà alçada i va votar tothom i em van proclamar per unanimitat president electe de la International Federation of Physical Medicine i llavors jo ja vaig preveure que el 72 tindríem el congrés a Barcelona, del 2 al 7 de juliol. Bé, va ser un congrés brillant, de 1.900 assistents, que ja està bé, i llavors això es va poder fer gràcies a Frank Krusen, amb qui ens havíem conegut a Londres l'any 52, i va quedar impressionat, en aquella època, per aquella pel·lícula, que jo havia fet en una època en què ningú me'n feia cas.

■ I aquesta pel·lícula la conserves?

■ Sí. La pel·lícula, de la qual només hi havia una còpia, va quedar oblidada en una caixa rodona de llauna. Però ara fa poc un col·lega d'Alacant, que es diu Josep M. Climent, que jo no coneixia de res, fent la tesi doctoral sobre rehabilitació i buscant documents va trobar això a la seu de la Sociedad Española de Rehabilitación. Veus aquest programa. És del primer congrés de la International Federation, que es va fer a Europa, a Londres, l'any 1952 on figura la presentació de la meva pel·lícula. En Climent em va vindre a veure i em va ensenyar la documentació que havia trobat. I volia veure la pel·lícula.

■ I tu no sabies on la tenies.

■ Oh, la veritat és que vaig haver de

buscar-la. La vaig trobar dintre d'aquesta caps de llauna. La cinta no portava cap registre sonor. I jo recordava que no era muda. Em va venir a la memòria que el so havia estat enregistrat en cinta magnetofònica, que es reproduïa mentre es feia la projecció. Hi havia una versió en espanyol i una en francès. Al final, en una caps va recuperar la versió en castellà. La francesa, no.

■ I la pel·lícula es troba en bon estat?

■ Perfecte. En Climent es va encarregar de fer-la passar a DVD incorporant-li el so. I es va projectar l'any passat el congrés d'A Coruña. És més, va aconseguir que els organitzadors fessin una edició de 1.500 còpies d'aquest DVD; jo en tinc dues.

Aquesta recuperació em porta als meus començaments. Aquella època dels quaranta i els cinquanta, en què per camins ben estranys: tuberculosi, rehabilitació de tuberculosos i després poliomièlítics amb seqüeles tòráciques i naturalment d'extremitats, vaig entrar de ple en el domini incipient de la rehabilitació. I em proporciona una gran satisfacció comprovar que aquella ignorada i menyspreada Sociedad Española de Rehabilitación, que tenia només dos socis, en Poal i jo, ara, en el seu cinquantè aniversari reuneixi més de 1.800 especialistes de tot el país.

■ I a part d'aquesta entrega a la rehabilitació, a quines altres activitats has dedicat la teva vida que no siguin la rehabilitació?

■ De jove, com ja t'he dit abans, a la natació i al ciclisme. Després, amb més possibilitats econòmiques, a la nàutica. Encara que la guerra va interrompre els meus estudis d'oficial de la marina mercant -que possiblement no m'hagués servit de gran cosa perquè jo volia ser metge-, vaig poder obtenir en el seu moment el títol de patró de iot i això sí m'ha permès navegar a plaer pel nostre mar; també vaig treure el títol de pilot d'aviació i amb el meu Beechcraft Musketeer vaig volar per Espanya i per Europa. Ara, la meva dedicació predilecta ha estat la família: amb la meva dona, Anna Maria, hem anat construint una tribu de set fills (dos d'ells, metges), 16 néts i, fins ara, 5 besnéts que omplen de satisfacció aquests anys de la tardor de la meva vida.

Un capvespre de tardor 10.X.97

Sol ponent.

Quart creixent.

Cel rogenç.

Mar vestida de rosa, adornada amb llargues onades mandroses de color gris blavós que festegen un veler fondejat dintre l'espigó.

Música de fons d'un mar cansat de jugar, amb "solos" de gavines que des de Les Medes s'acomoden per anar a jòc. Silenci melòdic trencat per una barca que surt, amb un xup-xup que trenca l'harmonia però que hi va bé.

Alè del terral perfumat de pins, terra calenta i un xic de fum.

La meva pell se sent acariciada com amb una moxaina delicada.

Els sentits ho perceben tot, la flaire, el color, les formes de la costa que es van difuminant per entrar a la nit harmoniosa i sensual. La terra s'engalana amb petites estrelles de llum blanca i groga i a la punta de l'espigó una llum verda, desvergonyida, també hi vol ser.

Quanta bellesa, quanta pau!

Oh Déu! Quines meravelles que ens deixes fruir. Oh! Si ho pogués retenir dintre meu quan els meus ulls es tanquin per sempre. Quanta pau em donaria per esperar el dia que arribaré a veure't per sempre i agrair-te l'avenç de la bellesa que ens has deixat tastar.

Com pot ser que mori i que d'això no me'n quedi res?

Escrit d'en Paco un
capvespre a la
terrassa de l'Estartit

*En menys de cent
anys, hem parat
del cavall a l'
astro nàutic*

P. Baranera

**COMISSIÓ DE MEMÒRIA
DE LA PROFESSIÓ**

Dr. Lluís Daufí

Coordinador

Dr. Lluís Guerrero i Sala

Secretari

Dr. Oriol Casassas

Dr. Francesc M. Domènech i Torné

Dr. Josep López Batllori

Dr. Ramon Martínez Callén †

Dr. Josep M. Muñoz Pujol

**EL LECTOR INTERESSAT TAMBÉ PODRÀ TROBAR
AQUESTA I ALTRES ENTREVISTES A LA PÀGINA WEB
www.comb.cat/memoriadelaprofessio**

**POT POSAR-SE EN CONTACTE AMB LA COMISSIÓ
PEL CORREU ELECTRÒNIC
memoriadelaprofessio@comb.es**

**COL·LEGI DE METGES DE BARCELONA
SERVEI D'INFORMACIÓ COL·LEGIAL
MARÇ-JUNY 2006**

